

ПАСПОРТ
секції за фаховим напрямом 21 «Літературознавство, мовознавство,
мистецтвознавство, соціальні комунікації»
Наукової ради МОН

Для участі в конкурсному відборі до секції **21 «Літературознавство, мовознавство, мистецтвознавство, соціальні комунікації»** приймаються проекти фундаментального та прикладного спрямування.

До *фундаментальних* проектів секції належать теоретичні дослідження узагальнюючого характеру, результати яких зумовлюють собою відкриття нових або уточнення відомих закономірностей розвитку естетики, художньої свідомості, мови, літератури, засобів комунікації і є вихідними положеннями для розвитку нових концепцій, принципів і методів синтезу наукових знань у цих гуманітарних галузях науки, що забезпечують самовідтворення суспільства.

До *прикладних* проектів секції належать оригінальні дослідження і розробки, які здійснюються для отримання нових знань, вироблення нових підходів до свого предмету або вивчення нових явищ і тенденцій і призначені, головним чином, для досягнення конкретної практичної мети чи виконання визначеного завдання. Прикладні дослідження визначають можливі шляхи використання результатів фундаментальних досліджень і слугують задоволенню інтелектуальних та духовно-культурних запитів і потреб суспільства.

Напрями наукових досліджень і розробок:

1. Літературознавство.

Українська література.

Дослідження закономірностей української літератури від давнини до сучасності; з'ясування особливостей українського літературного процесу різних культурно-історичних епох та специфіки функціонування української літератури; вивчення життя і творчості українських письменників; дослідження історії українського літературознавства.

Зокрема:

- проблеми періодизації історії української літератури;
- український літературний процес певних історичних періодів;
- українське літературне зарубіжжя;
- творчість українських письменників;
- літературні угруповання в Україні та діаспорі;
- наукові біографії письменників;
- художні напрями і течії;
- стильові явища, їх природа та еволюція;
- генологія;
- поетика художнього тексту;
- рецепція української літератури;
- історія українського літературознавства.

1.2. Російська література.

Дослідження особливостей розвитку російської літератури від давнини до сучасності; з'ясування національної специфіки російської літератури в контексті світового мистецтва слова; вивчення літературного процесу в його загальних закономірностях та особливостях конкретних періодів та епох; дослідження життя та творчості російських письменників; вивчення історії російського літературознавства та критики.

Зокрема:

- особливості розвитку російської літератури у контексті світової;
- дослідження національної своєрідності російської літератури, літературних традицій у синхронному і діахронному аспектах, проблеми їх функціонування та модифікацій;
- генологія та динаміка російської літератури;
- проблеми хронології та періодизації історії російської літератури;
- специфіка культурно-історичних епох;
- російський літературний процес певних періодів;
- дослідження механізмів зміни художніх систем, іманентного розвитку російської літератури;
- становлення, розвиток та динаміка родів, видів і жанрів російської літератури;
- художні напрями та течії, школи, літературні угруповання;
- стильова динаміка російської літератури;
- особливості творчості російських письменників;
- наукові біографії письменників;
- поетика російської літератури, поетика твору;
- рецепція та інтерпретація творів російської літератури;
- специфіка взаємовідносин "високої" і масової російської літератури;
- історія російського літературознавства та критики;
- розвиток російської літератури в контексті художньої культури;
- типологічні сходження в творчості письменників російської літератури, специфіка взаємного впливу та художнього діалогу текстів та естетичних настанов;
- література російського зарубіжжя;
- російськомовна література України.
- вивчення сучасного літературного процесу.

1.3. Література слов'янських народів.

Дослідження історичних, теоретичних та функціональних проблем російської, білоруської, болгарської, польської, чеської, словацької, сербської, хорватської, боснійської, македонської, словенської, сербо-лужицької літератур як у їх вітчизняних геополітичних ареалах, так і діаспорах та еміграційних осередках; виявлення національної специфіки розвитку конкретної слов'янської літератури в контексті світової з акцентуацією на явищах, фактах та особливостях цієї слов'янської літератури. Дослідження історичної панорами або окремих історико-культурних епох даної слов'янської літератури, її саморозвитку розмаїтті видів, жанрів і стилів, художніх течій, творчих угруповань та окремих творчих особистостей в діахронному й синхронному аспектах.

Зокрема:

- становлення і розвиток національної літератури в контексті художньої культури, типологія слов'янських літератур;
- національні естетичні концепції, їх історія, розвиток та взаємодія у світлі тенденцій загальноєвропейської культури;
- специфіка культурно-історичних епох даної національної літератури;

- проблеми хронології та періодизації слов'янських літератур;
- парадигми національного письменства та їх взаємодія;
- особливості художнього світобачення та ідеологія творчості;
- становлення, розвиток та динаміка родів, видів і жанрів національного письменства у конкретних літературних фактах та явищах;
- національні літературні стилі, школи, течії, напрями в діахронному та синхронному аспектах, програмах, маніфестаціях та художній практиці,
- історія літературних угруповань, об'єднань та осередків (як ідейно-естетичних, так і ситуативних),
- життя і творчість окремих письменників,
- дослідження національних літературних форм і традицій у синхронному й діахронному аспектах, проблеми їх динаміки й модифікацій;
- проблеми літературної критики та її історія;
- поетика літературно-художнього тексту;
- генеза національних художніх форм та естетичних концепцій.

1.4. Література зарубіжних країн

Дослідження загальнотеоретичних проблем, пов'язаних з історією літературного процесу, закономірностями історичного розвитку та функціонування літератури в суспільстві; дослідження проблем синхронного стану та історичного розвитку національних літератур Західної та Східної Європи, Близького, Середнього та Далекого Сходу, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії.

Зокрема:

- сучасний літературний процес;
- історія античної літератури;
- дослідження своєрідності розвитку національних літератур Західної та Східної Європи, Близького, Середнього та Далекого Сходу, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії, літературних традицій у синхронному і діахронному аспектах, проблеми їх функціонування та модифікацій; генеза та динаміка цих літератур;
- специфіка культурно-історичних епох;
- літературний процес певних періодів;
- дослідження механізмів зміни художніх систем, іманентного розвитку літератур Західної та Східної Європи, Близького, Середнього та Далекого Сходу, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії;
- становлення, розвиток та динаміка родів, видів і жанрів літератур Західної та Східної Європи, Близького, Середнього та Далекого Сходу, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії;
- художні напрями та течії, школи, літературні угруповання;
- стильова динаміка літератур Західної та Східної Європи, Близького, Середнього та Далекого Сходу, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії;
- особливості творчості зарубіжних письменників;

1.5. Порівняльне літературознавство

Порівняльні дослідження літературних ареалів, епох, літературно-історичних напрямів, художньо-естетичних систем, шкіл, тенденцій, стилю й поетики (мікро- та макро-) творчості окремих письменників; вивчення міжлітературних взаємин всіх рівнів; дослідження загальної теорії компаративістики та її історичних різновидів і методологічних тлумачень; аналіз функціонування окремих галузей порівняльного літературознавства в їх синхронії та діахронії.

Зокрема:

- тематологічна;
- літературно-морфологічна (перманентні структури та їхні варіації);
- генологія;
- стилі (епохи, національних літератур, напрямків, шкіл, окремих письменників тощо);
- література в системі мистецтв(література - музика; література - кіно; література - живопис; література - архітектура тощо);
- імагологія;
- рецепція;
- інтертекстуальність;
- література і сучасні аудіо та відеомистецтва;
- традиційні сюжети, образи й мотиви (міфологічні, легендарно-фольклорні, літературні, історичні, легендарно-церковні) в художніх літературах Європи, Азії, Америки, Африки, Австралії;
- компаративна поетика.
- наукові біографії письменників;
- поетика російської літератури, поетика твору;
- рецепція та інтерпретація творів літератур Західної та Східної Європи, Близького, Середнього та Далекого Сходу, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії; '
- історія літературознавства та критики Західної та Східної Європи, Близького, Середнього та Далекого Сходу, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії ;
- розвиток літератур Західної та Східної Європи, Близького, Середнього та Далекого Сходу, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії в контексті художньої культури;
- типологічні сходження в творчості письменників літератур Західної та Східної Європи, Близького, Середнього та Далекого Сходу, Північної та Південної Америки, Африки, Австралії російської, специфіка взаємного впливу та художнього діалогу текстів та естетичних настанов.

1.6. Теорія літератури.

Дослідження найзагальніших закономірностей літературно-художньої творчості, її своєрідності; студії з поетики та літературознавчої стилістики на всіх рівнях макро- і мікро-, в аспектах динаміки/статичності, діахронії/синхронії; опрацювання проблем літературної генології; розробка теорій автора, твору/тексту тощо; філологічні та супутні методології інтерпретації тексту і проблеми герменевтики.

Зокрема:

- становлення і розвиток літературної творчості, її феноменологія/типологія;
- наука про літературу від давнини до сучасності: аналіз, синтез, прогноз;
- епохальні літературно-мистецькі стилі: теоретичний дискурс, художня практика;
- стилі напрямів, течій, шкіл, угруповань та інших об'єднань: теоретичний дискурс, художня практика;
- індивідуальні стилі: феноменологія/типологія; динаміка/статика;
- твір/текст як бінарна опозиція ("текст-читання" і "текст-письмо"), його суб'єктна організація (автор, оповідач, персонажі та ін.);
- художня феноменальність і питома самодостатність літературного твору;
- літературна генерика та генологія: діахронія/синхронія;
- поетика (описова, генеративна, історична, теоретична, загальна, прикладна та ін.);
- питання композиції (архітектоніки), художньої структури;
- формозміст і його чинники (змістові прояви художньої форми, формальні проявники художнього змісту);
- художня мова в усіх її сферах (від фоніки до літературознавчої стилістики);
- версифікація;

- імагологія, іконіка, ейдологія;
- проблеми прагматики художнього тексту, його функціонування та рецепції; література "висока", белетристика, "кіч";
- літературознавча герменевтика, джерелознавство, евристика, семіологія, структуралізм, рецептивна естетика, постструктуралізм, деконструктивізм, "нова критика", постколоніальна критика, феміністична критика та інші напрями різноаспектного вивчення й витлумачення мистецтва слова.

1.7.Фольклористика.

Дослідження загальнотеоретичних проблем фольклору, історія фольклору та фольклористики, закономірностей і динамки розвитку поезики жанрів і видів художнього відтворення дійсності, генези художнього мислення, ідейно-художньої структури міфологічного мислення у традиційній культурі, ритуального контексту фольклорної жанрології, фольклоризму певного етапу літературного процесу чи творчості окремого письменника; вивчення системи жанрів фольклору; типологія художньої структури народнопоетичних творів; еволюція символістики й образності; традиції і новаторство народного поетичного мислення; контамінація української дуалістичної традиції та християнства у фольклорі; історія вивчення розвитку жанрових систем фольклору; фольклорно-літературні взаємини; синхронний та діахронний підходи; фольклоризм у літературі.

Зокрема:

- історіографія;
- джерелознавство;
- текстологія варіантів;
- етнопсихологія народної культури;
- історичне побутування видів і жанрів фольклору;
- народна версифікація;
- вивчення регіонального побутування зразків народної поетичної творчості;
- формування художніх систем жанрів фольклору;
- психологія художнього образного мислення українців;
- проблема генофонду образів українського фольклору;
- проблеми авторства народних пісень літературного походження;
- творчий процес у фольклорі;
- культурно-цілісний вимір еволюційного розвитку у сучасному фольклорі;
- сучасна інтердикція фольклору до формування національної свідомості.

1.8.Літературне джерелознавство і текстологія.

Дослідження літературних джерел, літературна бібліографія, біографістика; текстологія давньої, нової, новітньої літератур, «персональна» текстологія; дослідження генезису тексту, специфіки письма, реконструкція творчого процесу; з'ясування особливостей творчої лабораторії митця, своєрідності художнього мислення, психології творчості; аналіз функціонування тексту в літературно-критичному середовищі, проблеми герменевтики та рецептивної естетики; «археологія тексту» з позиції генетичної критики та поезики; синхронно-діахронні виміри тексту; розробка та узагальнення принципів і методів вивчення текстів літературних пам'яток.

Зокрема:

- історія літературного джерелознавства
- автор як суб'єкт тексту, поняття творчої волі письменника;

- питання психології творчості;
- текст - твір як бінарна опозиція, проблема вибору основного тексту;
- джерела тексту, різні редакції та варіанти, питання атрибуції, датування;
- генетика художнього тексту, проблеми його функціонування та рецепції;
- теоретичні аспекти текстології, авантекст, метатекст, гіпертекст;
- принцип контексту, інтертекстуальність, генологія, проблеми цензури та редагування;
- лінгвістичні аспекти текстології;
- принципи підготовки і видання творчої та епістолярної спадщини, коментування видань.

Пріоритетні комплексні міждисциплінарні дослідження:

Духовні і естетичні цінності вітчизняної і світової літератури; українська література в колі літератур європейських та слов'янських народів; українська література в контексті розвитку вітчизняної суспільно-політичної думки.

2. Мовознавство.

2.1.Українська мова

Дослідження закономірностей і специфіки структури, функціонування та розвитку української мови, її контактів з іншими мовами, її місця серед інших мов.

- Зокрема:
- напрями, школи і методи дослідження в українському мовознавстві;
 - фонетика, фонологія, акцентуація, просодія української мови;
 - граматики (морфеміка, морфологія, синтаксис, текст) української мови;
 - лексикологія, фразеологія, семантика, лексикографія української мови;
 - словотвір української мови;
 - ономастика української мови;
 - стилістика, поетика, культура української мови;
 - соціолінгвістичні і психолінгвістичні аспекти дослідження української мови;
 - діалектологія і лінгвогеографія української мови;
 - історія української мови (народної і літературної);
 - міжмовні контакти і запозичення;
 - історія українського мовознавства.

2.2.Російська мова

Дослідження закономірностей і специфіки структури, функціонування та розвитку російської мови, її контактів з іншими мовами, її місця серед інших мов.

Зокрема:

- напрями, школи і методи дослідження в російському мовознавстві
- фонетика, фонологія, акцентуація, просодія російської мови;
- граматики (морфеміка, морфологія, синтаксис, текст) російської мови;
- лексикологія, термінологія, фразеологія, семантика, лексикографія російської мови;
- словотвір російської мови;
- ономастика російської мови;
- стилістика, поетика, культура російської мови;
- соціолінгвістичні і психолінгвістичні аспекти дослідження російської мови;
- діалектологія і лінгвогеографія російської мови;
- історія російської мови (народної і літературної);

- міжмовні контакти і запозичення;
- історія російського мовознавства.

2.3.Слов'янські мови

Дослідження загальнотеоретичних проблем слов'янського мовознавства і специфіки окремих слов'янських мов у їх історичному розвитку, взаємозв'язків слов'янських мов (окреме дослідження української російської мов є об'єктом двох інших спеціальностей).

Зокрема:

- наукові концепції та теорії славістичних шкіл;
- фонетика, фонологія, акцентуація, просодія слов'янських мов;
- граматики (морфеміка, морфологія, синтаксис, текст) слов'янських мов;
- лексикологія, термінологія, фразеологія, семантика, лексикографія слов'янських мов;
- словотвір слов'янських мов;
- слов'янська ономастика;
- стилістика і поетика слов'янських мов, культура мови;
- соціолінгвістичні і психолінгвістичні аспекти дослідження слов'янських мов;
- діалектологія і лінгвогеографія слов'янських мов;
- історія слов'янської писемності;
- історія слов'янських мов (народних і літературних);
- місце старослов'янської (церковнослов'янської) мови в історії слов'янських мов;
- міжмовні контакти і запозичення;
- історія слов'янського мовознавства.

2.4.Германські мови

Дослідження загальнотеоретичних проблем германського мовознавства і специфіки окремих германських мов у їх історичному розвитку взаємозв'язків германських мов.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії в германському мовознавстві;
- фонетика, фонологія, акцентуація, просодія германських мов;
- граматики (морфеміка, морфологія, синтаксис, текст) германських мов;
- лексикологія, термінологія, фразеологія, семантика, лексикографія германських мов;
- словотвір германських мов;
- германська ономастика;
- стилістика і поетика германських мов, культура мови;
- соціолінгвістичні і психолінгвістичні аспекти дослідження германських мов;
- діалектологія і лінгвогеографія германських мов;
- історія германських мов (народних і літературних);
- міжмовні контакти і запозичення;
- історія германського мовознавства.

2.5. Романські мови

Дослідження загальнотеоретичних проблем романського мовознавства і специфіки окремих романських мов у їх історичному розвитку взаємозв'язків романських мов.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії в романському мовознавстві;
- фонетика, фонологія, акцентуація, просодія романських мов;
- граматики (морфеміка, морфологія, синтаксис, текст) романських мов;
- лексикологія, термінологія, фразеологія, семантика, лексикографія романських мов;
- словотвір романських мов;
- романська ономастика;

- стилістика і поетика романських мов, культура мови;
- соціолінгвістичні і психолінгвістичні аспекти дослідження романських мов;
- діалектологія і лінгвогеографія романських мов;
- історія романських мов (народних і літературних);
- міжмовні контакти і запозичення;
- історія романського мовознавства.

2.6. Балтійські мови

Дослідження загальнотеоретичних проблем балтійського мовознавства і специфіки окремих балтійських мов у їх історичному розвитку, взаємозв'язків балтійських мов, взаємовідношень балтійських і слов'янських мов.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії в балтійському мовознавстві;
- фонетика, фонологія, акцентуація, просодія балтійських мов;
- граматики (морфеміка, морфологія, синтаксис, текст) балтійських мов;
- лексикологія, термінологія, фразеологія, семантика, лексикографія балтійських мов;
- словотвір балтійських мов;
- балтійська ономастика;
- стилістика і поетика балтійських мов, культура мови;
- соціолінгвістичні і психолінгвістичні аспекти дослідження балтійських мов;
- діалектологія і лінгвогеографія балтійських мов;
- історія балтійських мов (народних і літературних);
- міжмовні контакти і запозичення; балто-слов'янські мовні зв'язки,
- історія балтійського мовознавства.

2.7. Індіранські мови

Дослідження загальнотеоретичних проблем індіранського мовознавства і специфіки окремих індіранських мов у їх історичному розвитку, взаємозв'язків індіранських мов, контактів індіранських мов з українською.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії в індіранському мовознавстві;
- класифікація індіранських мов;
- фонетика, фонологія, акцентуація, просодія індіранських мов;
- граматики (морфеміка, морфологія, синтаксис, текст) індіранських мов;
- лексикологія, фразеологія, семантика, лексикографія індіранських мов;
- словотвір індіранських мов;
- індіранська ономастика;
- стилістика і поетика індіранських мов;
- соціолінгвістичні і психолінгвістичні аспекти дослідження індіранських мов;
- діалектологія і лінгвогеографія індіранських мов;
- історія індіранських мов (народних і літературних);
- давні індіранські мови; санскрит;
- контакти індіранських мов;
- історія їх вивчення.

2.8. Тюркські мови

Дослідження загальнотеоретичних проблем тюркського мовознавства специфіки окремих тюркських мов у їх історичному розвитку взаємозв'язків тюркських мов, контактів тюркських мов з українською.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії в тюркському мовознавстві;
- класифікація тюркських мов;
- фонетика, фонологія, акцентуація, просодія тюркських мов;
- граматики (морфеміка, морфологія, синтаксис, текст) тюркських мов;
- лексикологія, фразеологія, семантика, лексикографія тюркських мов;
- словотвір тюркських мов;
- тюркська ономастика;
- стилістика і поетика тюркських мов;
- соціолінгвістичні і психолінгвістичні аспекти дослідження тюркських мов;
- діалектологія і лінгвогеографія тюркських мов;
- історія тюркських мов (народних і літературних);
- арабсько-персько-тюркські, тюрксько-українські мовні контакти
- історія тюркського мовознавства.

2.9. Фіно-угорські та самодійські мови.

Дослідження проблем синхронного стану та історичного розвитку мов фіно-угорських, фінської, естонської, карельської, іжорської, вепської, водської, лівської, саамської, мордовських (ерзянської та мокшанської), марійської, комі (комі-зірянської, комі-перм'яцької), удмуртської, угорської, мансійської, хантійської і мертвої мерянської - та самодійських: ненецької, енецької, нганасанської, селькупської, камасинської.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії у фіно-угорському мовознавстві;
- класифікація фіно-угорських мов;
- фонетика, граматики, лексикологія, фразеологія та лексикографія: фіно-угорських мов;
- стилістика і поетика фіно-угорських мов;
- діалектологія фіно-угорських мов;
- контакти фіно-угорських та самодійських мов;
- історія цих мов (народних і літературних);
- порівняльно-історичне і типологічне дослідження фіно-угорських мов;
- історія їх вивчення.

2.10. Іберійсько-кавказькі мови.

Дослідження проблем синхронного стану та історичного розвитку іберійсько-кавказьких мов.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії в іберійсько-кавказькому мовознавстві;
- класифікація іберійсько-кавказьких мов;
- фонетика, граматики, лексикологія, фразеологія та лексикографія цих мов;
- стилістика і поетика цих мов;
- діалектологія;
- історія іберійсько-кавказьких мов (народних і літературних);
- контакти іберійсько-кавказьких мов; інгусько-чеченська мовна спорідненість;
- порівняльно-історичне і типологічне дослідження іберійсько-кавказьких мов, історія їх вивчення.

2.11. Монгольські мови

Дослідження проблем синхронного стану та історичного розвитку монгольських мов.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії в монгольському мовознавстві;

- класифікація монгольських мов;
- фонетика, граматики, лексикологія, фразеологія та лексикограф цих мов;
- стилістика і поетика цих мов;
- діалектологія;
- історія монгольських мов (народних і літературних);
- контакти монгольських мов;
- порівняльно-історичне і типологічне дослідження монгольських мов, історія їх вивчення.

2.12. Семітські мови.

Дослідження проблем синхронного стану та історичного розвитку семітських мов.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії в семітському мовознавстві;
- класифікація семітських мов;
- фонетика, граматики, лексикологія, фразеологія та лексикографії цих мов;
- стилістика і поетика цих мов;
- діалектологія;
- історія семітських мов (народних і літературних);
- контакти семітських мов;
- порівняльно-історичне і типологічне дослідження семітських мов, історія їх вивчення.

2.13. Мови народів Азії, Африки, аборигенів Америки та Австралії.

Дослідження проблем синхронного стану та історичного розвитку цих мов.

Зокрема:

- наукові концепції та теорії в мовознавстві країн Сходу;
- проблеми класифікації цих мов;
- фонетика, граматики, лексикологія, фразеологія та лексикографія цих мов;
- стилістика і поетика цих мов;
- діалектологія;
- історія мов народів Азії, Африки, аборигенів Америки та Австралії;
- порівняльно-історичне і типологічне дослідження мов народів Азії, Африки, аборигенів Америки та Австралії, історія їх вивчення.

2.13. Класичні мови; окремі індоєвропейські мови.

Дослідження загальнотеоретичних проблем класичної філології і специфіки класичних мов (давньогрецької та латинської), закономірностей їх історичного розвитку та функціонування в античному суспільстві, а також історії письма цими мовами; дослідження проблем синхронного стану та історичного розвитку мов албанської (тоскської і гегської), анатолійських (хетської, лідійської, карійської, лувійської, лікійської, палайської), кельтських (ірландської, шотландської, менкської, валлійської, корнської, бретонської і мертвих галльської, кельтіберської, лепонтійської), палеобалканських (фракійської, дакійської, фригійської, іллірійської, давньомакедонської), тохарських - східнотохарської (А) і західнотохарської (В).

Зокрема:

- звукова та граматична системи давньогрецької і латинської мов;
- лексикологія, фразеологія та лексикографія класичних мов;
- ономастика цих мов;
- діалектне членування цих мов;
- стилістика і поетика цих мов;
- історія розвитку цих мов, історія їх літературних мов;

- особливості мови давньогрецьких та давньоримських письменників;
- специфіка середньовічної латині в Європі та в Україні;
- історія письма грецькою та латинською мовами;
- історія класичної філології.
- проблеми класифікації індоєвропейських мов;
- наукові концепції та теорії в індоєвропейському мовознавстві;
- фонетика, граматики, лексикологія, фразеологія та лексикографія зазначених індоєвропейських мов;
- стилістика і поетика зазначених індоєвропейських мов;
- діалектологія зазначених індоєвропейських мов;
- контакти між індоєвропейськими мовами;
- історія зазначених індоєвропейських мов (народних і літературних) ;
- порівняльно-історичне і типологічне дослідження зазначених індоєвропейських мов;
- історія їх вивчення..

2.14. Загальне мовознавство.

Загальнотеоретичні проблеми мови і мовознавства; лінгвістичні методи, напрями і школи; дослідження проблем внутрішньої структури мов світу; дослідження загальних закономірностей функціонування та історичного розвитку мов; дослідження відношень мови і свідомості; дослідження відношень мови і суспільства; дослідження різних аспектів мовної діяльності; зв'язок мовознавства з іншими науками.

Зокрема:

- мова людини, її природа і функції; теорії виникнення мови; мова як знакова система;
- психолінгвістичні аспекти дослідження мови;
- проблеми зв'язку мови, мислення і свідомості;
- проблеми зв'язку мови і суспільства; соціолінгвістичні аспекти дослідження мови;
- принципи класифікації мов світу;
- дослідження загальнотеоретичних проблем внутрішньої структури мови та її окремих рівнів, структура і система мови;
- літературні мови, особливості їх розвитку та функціонування; стилі мови; історія письма;
- діалектологія і лінгвогеографія;
- мовні контакти;
- проблеми історичного розвитку мов світу;
- мовознавство, його розділи і галузі; зв'язок мовознавства з іншими науками; лінгвістичні методи; історія лінгвістичних учень.

2.15. Перекладознавство.

Історія, теорія та критика перекладу; загальна та частков: перекладу; методика перекладу.

- Зокрема:
- теоретичні школи перекладу;
- еволюція принципів та підходів до перекладу;
- типологія перекладу;
- специфіка перекладу текстів різних жанрів та стилів;
- особливості писемного та усного перекладу;
- комп'ютерний переклад;
- принципи укладання перекладних словників, перекладна лексикографія;
- критичний аналіз перекладацького процесу.

2.16. Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство.

Дослідження мов світу на основі генеалогічної і типологічної класифікацій.

Зокрема:

- принципи класифікації мов світу; генеалогічна і типологічна класифікації;
- порівняльно-історичне мовознавство, його методи і напрями, історія його розвитку;
- дослідження конкретних груп мов на основі порівняльно-історичного методу;
- типологічна класифікація мов, її різновиди, методи і напрями;
- мовні універсалиї;
- дослідження конкретних груп мов на основі лінгвістичної типології;

2.17. Структурна, прикладна та математична лінгвістика.

Методологія і методика формально-структурного та статистичного описів мови; сучасні проблеми прикладного застосування різних аспектів опису мови.

Зокрема:

- дослідження мови на основі методів і способів формально-структурного та статистичного описів, математичного апарату;
- теоретичне забезпечення розв'язання практичних завдань, пов'язаних з використанням мови (проблеми штучних мов; автоматизація лінгвістичних досліджень, автоматизоване опрацювання тексту, автоматичний переклад; уніфікація та стандартизація науково-технічної термінології; проблеми транскрипції й транслітерації іншомовних слів та ін.);
- методи, напрями і школи структурно-математичної лінгвістики;

Пріоритетні комплексні міждисциплінарні дослідження:

Дослідження історії і сучасного функціонування української мови та проблем її утвердження як державної мови в Україні; вивчення мовної ситуації в Україні та шляхів її неконфліктного розв'язання; розробка комп'ютерних лексикографічних систем.

3. Мистецтвознавство.

3.1. Театральне мистецтво.

Предметом дослідження є історія та теорія театру як особливої галузі художньої культури; вивчення театру як специфічного соціального інституту та виявів театральності в інших видах мистецтва; аналіз театралізації суспільного життя; дослідження естетичних та артистичних аспектів театру як виду мистецтва, його історико-стильових закономірностей, історичних та індивідуальних стильових особливостей драматургії, режисури та акторської майстерності; аналіз своєрідності окремих епох та ареалів розвитку світового театру, творчого доробку видатних постатей театрального мистецтва; розробка питань розвитку народного та професійного театру, вдосконалення акторської та режисерської техніки.

Зокрема:

- драматургійний напрям - вивчення особливостей стилістики та композиції драматургійних творів в аспекті їх сценічного втілення;
- режисерський напрям - вивчення творчої спадщини видатних режисерів, закономірностей історико-стильового розвитку театральної режисури, особливостей її техніки;
- сценографічний напрям - дослідження матеріальної культури театру, тобто предметного середовища вистави, в тому числі особливостей гриму, маски, конструкції ляльок (для лялькового театру), композиції сценічного простору як фактору організації спектаклів;
- напрям акторської майстерності - аналіз виконавських аспектів театральної вистави, системи театральних амплуа, факторів акторської особистісної індивідуальності.; соціологічний напрям - вивчення аудиторії театру, її ролі у формуванні

театральних дійств як співучасників, етикетності поведінки, зумовленої театральними впливами, розвитку ритуалів;

- міждисциплінарний напрям - дослідження взаємодії театру з іншими видами мистецтва, передусім з музикою (в жанрах музичного театру та в прикладних музичних жанрах) та з образотворчим мистецтвом (в організації сценічного простору);

3.2.Музичне мистецтво.

Предметом є вивчення закономірностей музичної творчості, виконавства, сприйняття музики та музичного виховання у їх процесуальному та результативному аспектах; дослідження музики як автономного виду мистецтва та її взаємин з іншими видами мистецтва, з цілісністю художньої, духовної, матеріальної культури, з суспільним організмом; вивчення закономірностей історичного розвитку музики та формування її теоретичних систем; аналіз творчого доробку композиторських шкіл, стилів, напрямів, окремих представників композиторської творчості; вивчення виконавської творчості, методів виконавства та його шкіл, формування виконавської майстерності; розроблення методів музичної педагогіки; аналіз закономірностей музичного сприйняття; вивчення систем нотопису та музичного інструментарію.

Зокрема:

- історико-стильовий напрям - вивчення закономірностей стильового розвитку музичного мистецтва;
- історико-біографічний напрям - вивчення творчого шляху видатних композиторських постатей, їх індивідуальних стилів;
- історико-культурологічний та історіографічний напрям - вивчення музичного життя;
- теоретико-композиційний напрям - аналіз музичних текстів як результатів процесу формоутворення музичного матеріалу, визначення характеристик музичних творів як замкнених та цілісних текстів, їх семантичного навантаження;
- теоретико-інтонаційний напрям - аналіз мелосу, ритміки, гармонічних систем, гомофонної, поліфонічної та монодичної фактури, спрямований на вивчення своєрідності музичних засобів виразності та їх трактування в історичних та індивідуальних стилях;
- виконавський напрям - дослідження практичного досвіду виконавства, специфічних виконавських засобів (артикуляції, темподинаміки), розроблення інтерпретологічних концепцій;
- етномузикознавчий напрям (фольклористика) - дослідження синкретичних та автономних форм народної музичної творчості, їх етнічної своєрідності, специфіки музичного мислення народу, жанрово-стильової системи фольклору, взаємодії музичних, вербальних, хорологічних компонентів фольклорних текстів;
- музично-педагогічний напрям - розроблення музичного виховання, дослідження музичного сприйняття; сольфеджіо;
- прикладні напрями - органологія (інструментознавство, оркестрування), нотна палеографія (вивчення систем нотного запису);

3.3.Кіномистецтво, телебачення.

Предметом дослідження є розвиток аудіовізуальної сфери художньої культури як специфічного надбання історії світової культури в ХХ столітті; вивчення жанрово-стильової системи аудіовізуальних мистецтв; аналіз соціальної інфраструктури та психологічних ефектів кіно та телебачення; дослідження специфіки драматургії, режисури, операторських та акторських аспектів в кіно- та телепродукції; обстеження напрямів та періодів розвитку аудіовізуальної культури, індивідуального творчого доробку окремих видатних постатей; аналіз технічних аспектів кінематографії та телебачення, вдосконалення методів аудіовізуальної трансформації реалій буття.

Зокрема:

- сценарний напрям - вивчення досвіду створення сценаріїв для продукції кінематографа та телебачення, спадщини видатних сценаристів, переробки літературних першоджерел у сценарії;
- режисерський напрям - вивчення творчого доробку режисерів кінематографа та телебачення, їх індивідуальної творчої манери, специфіки аудіовізуальної режисури, закономірностей її розвитку;
- виконавський напрям - вивчення досвіду акторської майстерності в аудіовізуальній культурі, системи ролей у цій сфері, індивідуального творчого доробку видатних представників акторського мистецтва;
- соціально-психологічний напрям - вивчення психологічних ефектів аудіовізуальної продукції, її функціонування в середовищі аудиторії кінематографа та телебачення, контингенту публіки аудіовізуальної культури;
- міждисциплінарний напрям - вивчення взаємодії аудіовізуальної культури з іншими сферами художньої культури, її впливу на них та аудіовізуального переосмислення традиційних художніх засобів;

3.4.Образотворче мистецтво.

Галузь передбачає дослідження засадничих закономірностей генези й еволюції образотворчого мистецтва як у цілому, так і на певних історично детермінованих стадіях його розвитку, зокрема стильових, у різному національному контексті; стадії над усім комплексом питань, пов'язаних із з'ясуванням специфіки жанрово-видової структури образотворчого мистецтва, його змісту та форми; здійснення опису, аналізу, витлумачення, атрибуції мистецьких творів, розгляд особливостей їх суспільного функціонування; вивчення набутків окремих національних шкіл мистецтва, творчої практики художніх об'єднань, угруповань, окремих художників. При розробці тієї чи іншої проблематики спирається на досягнення музеєзнавства, реставрації, інших допоміжних дисциплін, враховує досвід споріднених суспільних наук

- загальноестетичні проблеми теорії та історії образотворчого мистецтва;
- образотворче мистецтво у системі художньої культури суспільства;
- історія та теорія мистецтвознавства і художні критики;
- історико-теоретичні проблеми розвитку окремих видів та жанрів образотворчого мистецтва;
- станковий та монументальний живопис, притаманні йому прийоми та засоби вирішення художніх творів; живописні техніки;
- станкова, монументальна та монументально-декоративна скульптура, її функціонування в архітектурних та садово-паркових ансамблях;
- станкова та книжкова графіка, притаманні їй особливості художньої мови; роль і значення книжкової графіки в інтерпретації змісту літературного твору та як елементу книги - єдиного художньо-поліграфічного організму; плакат; прикладна графіка; графічні техніки;
- театральне-декоративне мистецтво, його роль у розкритті драматургічного задуму театральної або кінопостановки;
- художній дизайн;
- проблеми синтезу мистецтв і образотворче мистецтво;
- проблеми гезези та еволюції стилів і напрямків в образотворчому мистецтві, їх світоглядне підґрунтя, особливості національної інтерпритації, зв'язок з такими в інших мистецтвах (театр, музика, література і т. п.);
- іконологія та іконографія як важливі елементи мистецтвознавчого дослідницького інструментарію.

3.5. Декоративне і прикладне мистецтво.

Предметом дослідження є всі форми естетизації середовищ перебування людини, які не несуть ознак автономії окремого виду мистецтва та пов'язані з практичним функціональним призначенням об'єктів цього середовища, утворюючи з ними синкретичну єдність; вивчення проявів художнього синкретизму в предметному середовищі, в об'єктах побуту; аналіз закономірностей поєднання естетичних та утилітарних функцій цих об'єктів, взаємозалежностей функціонального призначення з матеріалом та формами елементів предметного оточення; дослідження технічних процедур в різних відгалуженнях синкретичної художньої творчості (ткацтво, гончарство, деревообробництво); вивчення закономірностей художньої мови декору, розробка проблем лексичного фонду та композиційних закономірностей орнаментики. Зокрема:

- Кераміка - вивчення історичних закономірностей розвитку гончарства як одного з найдавніших видів синкретичної художньої творчості, аналіз його технологічних процедур, ареальних особливостей.
- Силікатна продукція - вивчення процедур виготовлення та сфери вжитку виробів зі скла, особливостей поєднання утилітарних та естетичних функцій, їх зв'язку з архітектурною композицією.
- Деревообробництво - вивчення традицій різьбярства, способів їх відтворення та розвитку, їх осмислення у фольклорній практиці, їх трансформації в урбанізованому середовищі, їх функцій в архітектурному екстер'єрі та інтер'єрі, їх побутового використання виробів з дерева та з інших видів целюлози.
- Текстиль - вивчення ткацтва, шитва, процедур та продукції ремісничого текстильного виробництва, крою одягу, композиції килимів, рушників та інших предметів з текстильних матеріалів, фонду цих матеріалів, використання виробів з них.
- Орнаментологія - дослідження загальних закономірностей орнаментальної мови декору художніх виробів незалежно від матеріалів їх носіїв, особливостей орнаментального мислення порівняно з образотворчим мистецтвом.
- Етнологічно-археологічний напрям - вивчення реліктових форм синкретичної творчості, ареалів їх поширення, їх еволюції.

4. Соціальні комунікації.

4.1. Теорія й історія соціальних комунікацій.

Галузь науки, яка вивчає сутність, закономірності соціальних комунікацій, процеси, структури та форми соціально-комунікаційних відносин.

Зокрема:

- Теорія та закономірності розвитку комунікаційної системи суспільства.
- Історія соціально-комунікаційних інститутів суспільства.
- Етапи становлення соціально-комунікаційних структур і процесів.
- Історія важливих наукових відкриттів щодо знакових систем, інструментів, способів документалізації інформації.
- Розвиток соціально-комунікаційної культури суспільства.
- Аналіз, становлення та розвиток основних напрямів діяльності документально-інформаційних структур (книготорговельних установ, бібліотек, бібліографічних служб, центрів науково-технічної інформації тощо).
- Методологічні, методичні й організаційні засади функціонування документально-інформаційних і когнітивних структур у системі соціальних комунікацій.
- Теоретичні закономірності розвитку документа, інформації та знань як складових соціальної комунікації.
- Семіотика соціальних комунікацій.

- Стратегія розвитку соціальних комунікацій, футурологічні концепції трансформації комунікаційних структур.
- Комунікаційні відносини й інформаційна культура суспільства, теорія комунікаційних потреб.
- Концепції соціальної інформації та знань у сучасній науці.
- Комунікаційні канали та засоби трансляції знань.
- Соціально-інформаційна технологізація суспільства.
- Теорія, історія та методологія наукових дисциплін соціально-комунікаційного циклу.
- Професіологічні аспекти підготовки кадрів для сфери соціальних комунікацій.
- Інформаційно-когнітивна динаміка суспільства та його підсистем (політики, освіти, науки, управління тощо).

4.5. Журналістика та засоби масової інформації

Галузь науки, яка вивчає теорію, сутність, процеси та структури журналістики в системі соціокомунікативної діяльності, феномен масової інформації та засоби її розповсюдження, соціокультурні підвалини взаємодії засобів масової інформації з соціумом.

Зокрема:

- Методологічні засади та міждисциплінарний комплекс досліджень засобів масової інформації.
- Теорія та закономірності становлення соціального інституту журналістики.
- Історія та концепції журналістики, преса.
- Журналістська комунікативістика.
- Засоби масової інформації та їх інфраструктурні особливості.
- Типи, види, жанри журналістської діяльності.
- Журналістська творчість, правові й етичні норми.
- Ринкові моделі журналістської діяльності.
- Менеджмент засобів масової комунікації.
- Інформаційно-комунікаційні засоби передавання повідомлень у суспільстві.
- Аудиторія засобів масової інформації, її потреби, особливості взаємодії.
- Зарубіжна журналістика.
- Електронні засоби масової інформації та їх інтеграція з системою соціальних комунікацій суспільства.
- Змістовно-функціональні та техніко-технологічні особливості засобів масової інформації.
- Інформаційно-когнітивні процеси передачі повідомлень у системі засобів масової інформації.

4.6. Прикладні соціально-комунікаційні технології.

Галузь науки, яка вивчає історію, теорію, методологію, організацію, становлення прикладних комунікаційних технологій у системі соціальної діяльності (у науці, політиці, виробництві, культурі, освіті тощо).

Зокрема

- Історія, теорія та методологія формування інформаційних середовищ взаємодії суб'єктів соціальної діяльності.
- Соціально-комунікаційні технології позиціонування суб'єктів соціальної діяльності в суспільстві (зв'язки з громадськістю, реклама, іміджмейкінг, бізнес-комунікації тощо).
- Комунікаційний образ суб'єктів суспільних відносин.
- Використання засобів масової інформації при здійсненні зв'язків із громадськістю.
- Управління прикладними соціально-комунікаційними технологіями.
- Організація діяльності служб і агенцій (зв'язків із громадськістю, рекламних агенцій тощо).

- Спеціалізовані ПР-технології (політичні, консалтингові, журналістські).
- Публічні зв'язки з державними структурами.
- Прес-стратегія та форми її реалізації в соціально-інформаційному середовищі.
- Концепція іміджмейкінгу.

**Голова секції «Літературознавство, мовознавство,
мистецтвознавство, соціальні комунікації»**

В.П. Моренець